

Tirgus pārskats

2009.g. 11. maijs – 17.maijs

Pagājušajā nedēļā pēc straujā cenu kāpuma, kas aizsākās martā un vēl pagājušās nedēļas sākumā uzrādīja stabilu pieaugumu, akciju tirgos notika zināma korekcija. Investoriem zaudējot ticību, ka straujais cenu kāpums varētu būt ilglaicīgs, ņemot vērā to, ka globālās ekonomikas stāvoklis joprojām ir samērā nestabils un atlabšana visdrīzāk būs lēna, akciju vērtība nokritās. Pat neskatoties uz to, ka Eiropas rūpnieciskās ražošanas un ASV mazumtirdzniecības rādītāji pievīla prognozes, optimisms sāka mazināties jau pirms tam, un tam pamatā, šķiet, bija tirgus dalībnieku gaidas, ka šādam spēcīgam pieaugumam sekos aktīva akciju pārdošana peļņas fiksēšanas nolūkā.

Indekss "US S&P 500" nokritās par 5%, un Eiropas akciju cenas - par 3,2%. Saskaņā ar "Nikkei 225" indeksu Japānas akciju cenas samazinājās par 1,8%, un saskaņā ar TOPIX indeksu, kas nodrošina plašāku atspoguļojumu, tās samazinājās par 1,5%. Jēnas vērtība pret ASV dolāru palielinājās par 3,3%. Āzijas akciju cenas nokrita par -2,3%. Attīstības valstu akciju cenas kritās par 2,4%. Krievijas akciju cenas kritās par 2,3%. "Brent" jēlnaftas cena nedēļas laikā kritās par 5,2%. Austrumeiropas akciju cenas samazinājās par 2,1%. Eiro vērtība pret ASV dolāru nokritās par 1%.

Saskaņā ar ASV Tirdzniecības departamenta ziņojumu, **ASV mazumtirdzniecības apjomi** aprīlī kritās par 0,4 procentiem, lai gan analītiķi prognozēja, ka aprīlī nav gaidāmas nekādas izmaiņas salīdzinājumā ar martu, kad pārdošanas apjomi kritās par 1,3 procentiem. Investori koncentrējās uz patērētāju tēriņiem, jo tie veido aptuveni divas trešdaļas no ASV tautsaimniecības apjoma. Lai gan patēriņam ASV šobrīd ir vairākas problēmas kā, piemēram, augsts bezdarba līmenis un patērētāju pārāk lielās parādsaistības, zināma stabilizācija pārdošanas apjomos tomēr ir vērojama. Pēdējā laikā pārdošanas apjomu kritumi salīdzinājumā ar 2008.g. 4.cet. kritumiem ir mēreni.

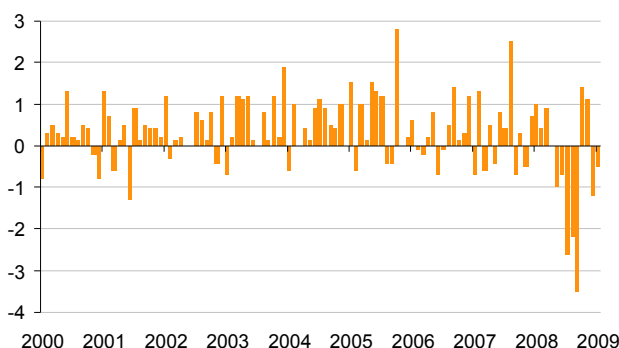
Arī **ASV ražošanas sektorā**, šķiet, ir vērojama stabilizēšanās. Rūpnieciskā ražošana samazinājās mazāk kā prognozēts un mazāk kā iepriekšējos mēnešos. "The Empire State Manufacturing Survey" pētījumā par ražošanu norādīts, ka Ņujorkas ražotājiem apstākļi maijā ir pasliktinājušies tikai nedaudz. Kopējo komercdarbības apstākļu indekss pakāpās par 10 punktiem, sasniedzot -4,6 rādītāju, kas ir kopš pagājušā gada augusta visaugstākais līmenis.

Pagājušajā nedēļā **bezdarbnieku pabalstu pieteikumu** skaits ASV pārsniedza prognozēto. Lielu daļu šī kāpuma veidoja štati, kas informēja par pabalstu pieteikumu skaita palielināšanos saistībā ar auto industriju. "Chrysler" bankrota pieteikums un tas, ka arī "General Motors Corp." varētu spert šādu pašu soli, ļoti iespējams izraisījis zaudēto darbavietu skaita palielināšanos, un ietekmi jutīs gan piegādātāji, gan sabiedrība. Šīs industrijas problēmas draud kavēt ekonomikas atveseļošanos no dziļās lejupslīdes un palielināt bezdarba līmeni vēl vairāk.

ASV patēriņa cenas aprīlī salīdzinājumā ar iepriekšējo mēnesi saglabājās nemainīgas un salīdzinājumā ar attiecīgo periodu pērn – pazeminājušās par 0,7%. Neieskaitot pārtiku un enerģiju, cenas pieauga straujāk kā gaidīts, mēneša laikā palielinoties par 0,3% un gada laikā – par 1,9%. **Patēriņa cenu indekss Eiropā** aprīlī atbilstoši prognozēm pakāpās 0,4%, savukārt gada inflācija ir 0,6%. Pamatinflācija (neieskaitot enerģiju, pārtiku, alkoholu un tabakas izstrādājumus) ir kāpusi vairāk, gadā cenām pieaugot par 1,8%.

Eiropā rūpnieciskā ražošana tirgus dalībniekiem lika vilties. Trešdien publicētie dati liecināja, ka salīdzinājumā ar pagājušā gada martu ražošanas apjoms sarucis par 20,2%. Mēneša laikā ražošanas apjoms kritās par 2%, kas ir divreiz lielāks kritums kā analītiķu kopīgā prognoze. Šie dati atbilst sliktākai kā prognozēts ekonomikas izaugsmei pirmajā ceturksnī.

1.grafiks. Mazumtirdzniecības apjoms, atskaitot automašīnas (sezonāli koriģēts, mēneša % izmaiņas)

Eiro zonas ekonomika pirmajā ceturksnī salīdzinājumā ar pagājušo ceturksni saruka par 2,5% (prognozēts -2%). IKP šī gada pirmajā ceturksnī salīdzinājumā ar pagājušā gada pirmo ceturksni kritās par 4,6%. Rietumeiropas krīze negatīvi ietekmē tās austrumu kaimiņvalstis, jo mazinās pieprasījums pēc to eksportprecēm un tiek kavētas ārvalstu investīcijas agrākajās komunistiskajās valstīs. Latvijas gada iekšzemes kopproduktam pirmajā ceturksnī bija visstraujākais kritums Eiropā. Ungārijā un Rumānijā šis kritums bija 6,4% apmērā. Pēc IKP rādītāju publicēšanas nokritās eiro vērtība pret dolāru.

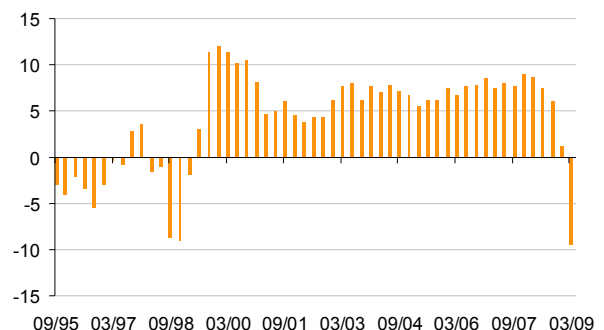
Japānas rādītāji spēja sagādāt pozitīvu pārsteigumu. Ekonomikas pētījumos ir vērojami uzlabojumi: patērētāju optimisma rādītāji bija augstāki kā pagājušajā mēnesī un augstāki kā prognozēts aprīlī, un "Economic Watchers Survey" pētījumā par esošajiem un gaidāmajiem komercdarbības apstākļiem rezultāti uzlabojās trešo mēnesi pēc kārtas. **Iekārtu pasūtījumu apjoms** kritās daudz mazāk kā to prognozēja analītiķi. Japānas pirmā ceturksņa IKP pieauguma dati tiks publicēti 19.maijā.

Indijā, kurā iedzīvotāju skaits 1,1 mljrd. un kas ir pasaulē lielākā demokrātiskā valsts, beidzot noslēgušās mēnesi ilgušās parlamenta vēlēšanas. Pirms vēlēšanām analītiķi un novērotāji bija nobažījušies, ka tajās nenoskaidrosies viena izteikta uzvarējusī partija, un līdz ar to šajā valstī valdība nākamajos piecos gados būs vāja, sadrumstalota un nespējīga īstenot savu politisko programmu. Daudziem par pārsteigumu **Nacionālā Kongresa partija guva pārliecinošu uzvaru**, un vēlēšanu iznākums bija labākais 25 gadu laikā. Šāda iznākuma rezultātā ļoti iespējams, ka premjerministra amatu ieņems 85 gadus vecais uz reformām orientētais Mamots Singhs. Tirgi uz šīm ziņām reaģēja samērā pozitīvi – Indijas akciju cenas bija vienīgās lielo valstu akcijas, kurām pagājušajā nedēļā bija pieaugums, un uz pirmdienas rītu tas bija pārsniedzis procentu liels.

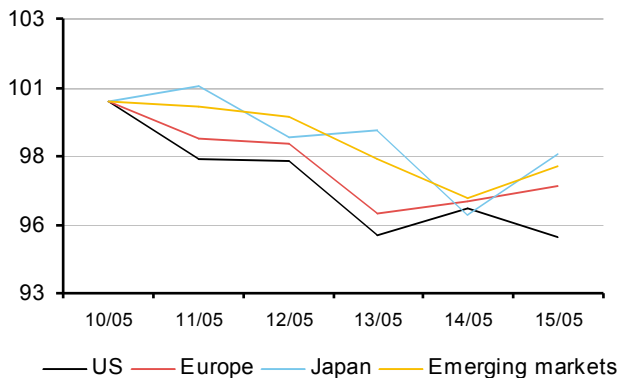
Ķīnas investīcijas ražotnēs un nekustamajā īpašumā pateicoties 585 miljardu ASV dolāru vērtajai ekonomiskās stimulēšanas programmai palielinājās vairāk nekā to prognozēja ekonomisti. **Ieguldījumi pamatlīdzekļos pilsētās** šī gada pirmajos četros mēnešos salīdzinājumā ar attiecīgo periodu pērn **palielinājās par 30,5%**. Arī **mājokļu pārdošanas apjomi bija iepriecinoši**, 2009.g. 1.cet. salīdzinājumā ar attiecīgo periodu pērn pieaugot par 35,4%. Tomēr kā liecina publicētie eksporta rādītāji, šo kāpumu galvenokārt ir izraisījusi valsts tēriņu palielināšana un iekšzemes kredīšanas pieaugums. **Ķīnā mazumtirdzniecības apjomi** aprīlī bija patiešām labi, gada izteiksmē pieaugot par 14,8% un nedaudz pārsniedzot analītiķu kopīgās prognozes. Stabila privātā patēriņa tendence varētu tik pat ļoti turpināties, jo optimisms uzlabojas un valdība patērētājus atbalsta ar dažādiem pabalstiem un subsīdijām.

Tāpat kā attīstītajās valstīs arī daudzas **attīstības valstis publicē savus provizoriskos IKP rezultātus** par pirmo ceturksni. Pagājušajā nedēļā savus rādītājus publicēja piemēram **Latvija, Igaunija un Krievija**. Agrākie "Baltijas tīģeri" ir vienas no šobrīd vissmagāk krīzē cietušajām valstīm, un Igaunijā un Latvijā 1.ceturksnī IKP sarukums gada izteiksmē ir bijis straujš – attiecīgi 15,6% un 18%. Arī Krievijas ekonomikā, kura līdz 2008.g. 3.ceturksnim turējās samērā labi, pateicoties ievērojamiem valdības ekonomiskās stimulēšanas pasākumiem, ir vērojams krass sarukums, samazinoties investīcijām un kritoties mazumtirdzniecības apjomiem. 1.ceturksnī šis valsts IKP samazinājās par 9,5% (2.grafiks). Saskaņā ar "Kommersant" situācija ir pasliktinājusies tiktāl, ka Krievija līdz gada beigām pārtrauks publicēt ikmēneša darba tirgus rādītājus.

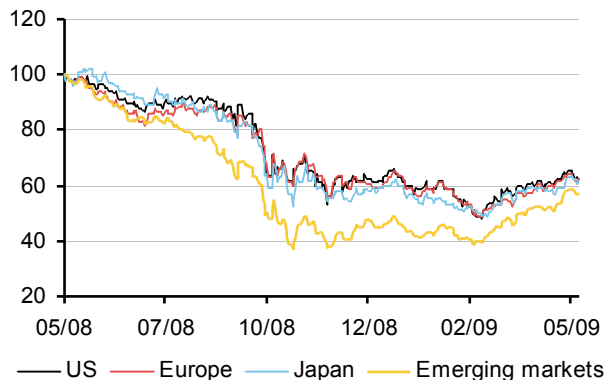
2.grafiks. Krievijas reālas IKP izmaiņas gada griezumā

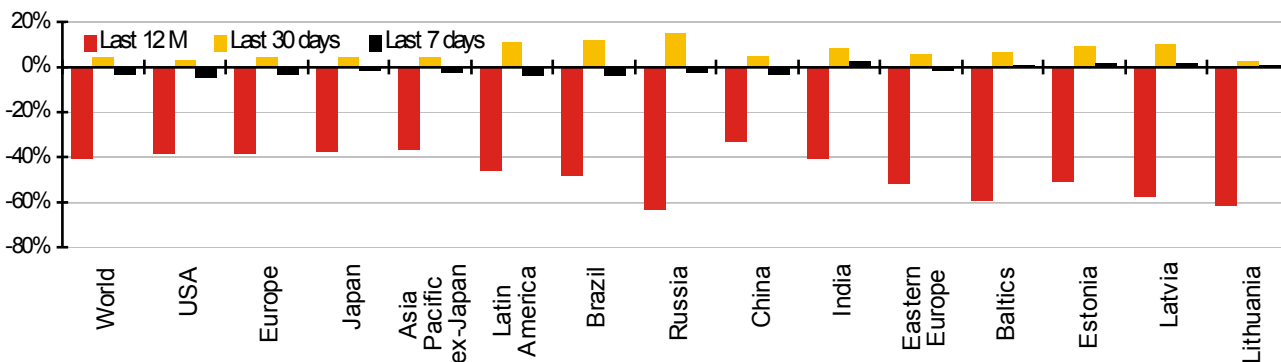
3.grafiks. Akciju tirgi pagājušajā nedēļā

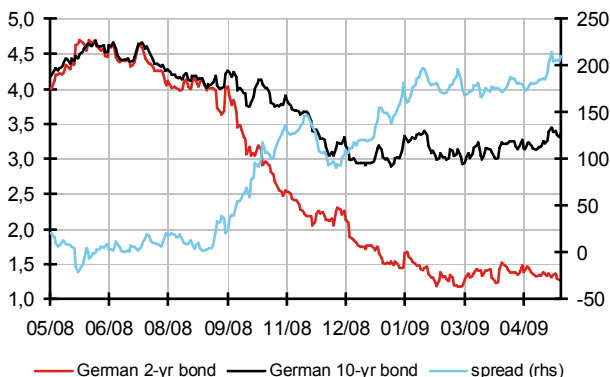
4.grafiks. Akciju tirgi pēdējos 12 mēnešos

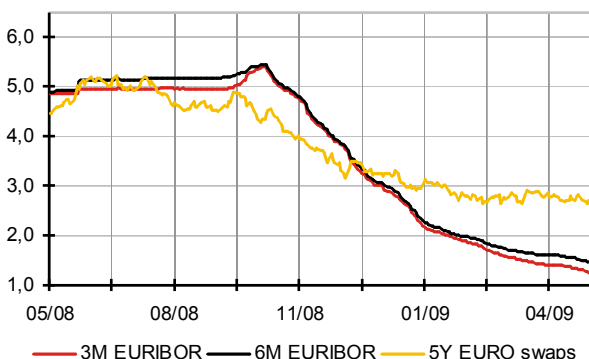
5.grafiks. Akciju tirgu rezultāti¹

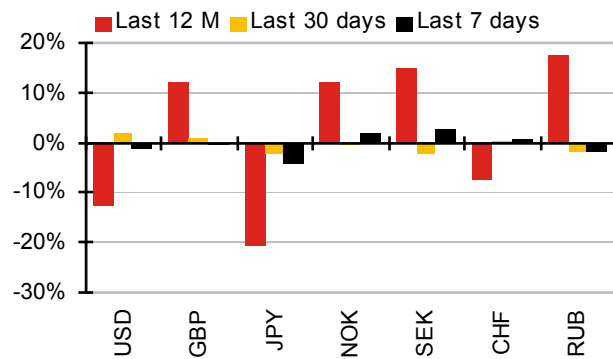
6.grafiks. Vācijas valdības obligāciju ienesīgums

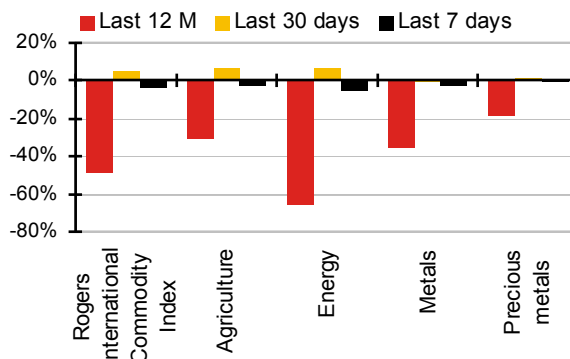
7.grafiks. EURIBOR likmes pēdējos 12 mēnešos

8.grafiks. EUR pret noteiktām valūtām

9.grafiks. Izejvielu rezultāti

Grafiki no "Bloomberg"

Ja nav norādīts citādi, visi ienesīguma rādītāji ir izteikti attiecīgo indeksu valūtās.

¹ Grafiks atspoguļo attiecīgā "MSCI" reģionālā akciju indeksa rezultātu USD valūtā, izņemot Austrumeiropu ("DJ Stoxx EU Enlarged") un Baltijas akcijas ("OMX" indeksi).